

8. Кузин А. А. Краткий очерк истории развития чертежа в России / А. А. Кузин. – М. : Учпедгиз, 1956. – 110 с.
9. Эйдельс Л. М. От пещерного рисунка до кинопанорамы / Л. М. Эйдельс. – М., 1963. – 201 с.

СИДОРЕНКО В. К., ГЕДЗИК А. Н. Принцип историзма в профессионально-графической подготовке будущих учителей технологий.

В статье рассмотрены концептуальные положения относительно содержания и структуры системы профессионально-графической подготовки будущих учителей технологии на основе принципа историзма.

Ключевые слова: принцип историзма, практическая геометрия, содержание профессионально-графической подготовки, современные графические средства.

SIDORENKO V., GEDZIK A. The principle of historicism in the professional preparation of future teachers graphic technology.

The article deals with the conceptual provisions regarding the content and structure of the system of professional graphic preparation of future teachers of technology based on the principle of historicism.

Keywords: the principle of historicism, practical geometry, the content of vocational training graphics, advanced graphics.

**Бондар Л. В.
Національний технічний університет України
“Київський політехнічний інститут”**

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ОПТИМІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ ФРАНЦУЗЬКОМУ ПРОФЕСІЙНО СПРЯМОВАНОМУ МОНОЛОГІЧНОМУ МОВЛЕННЮ СТУДЕНТІВ ТЕХНІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Статтю присвячено питанню оптимізації процесу формування компетенції у французькому професійно спрямованому монологічному мовленні студентів технічних спеціальностей. Автор розглядає ступінь та характер кореляції успішності навчання монологічного мовлення з індивідуальними когнітивно-психологічними особливостями студентів – їх домінуючими навчальними стилями.

Ключові слова: французька мова професійного спрямування, монологічне мовлення, навчальний стиль.

Розширення міжнародних стосунків з франкомовними країнами, вихід вітчизняних спеціалістів технічного профілю на світовий ринок, їх участь у різноманітних міжнародних конференціях, проектах у галузі науки та техніки викликає необхідність формування та розвитку спеціальних умінь у процесі навчання французької мови професійного спрямування студентів немовних ВНЗ, пов'язаних з фаховим усним спілкуванням із зарубіжними колегами. Таким чином, формування компетенції у французькому професійно спрямованому монологічному мовленні (ПСММ) майбутніх інженерів, беручи до уваги сучасні умови професійної діяльності фахівців технічного профілю, є необхідним компонентом їхньої іншомовної підготовки.

Дослідженням проблеми навчання професійно орієнтованому монологічному мовленню займалася низка науковців: Ю. С. Авсюкевич, І. А. Алешко, Н. І. Алмазова, З. М. Кім, Г. В. Кравчук, Л. Я. Личко, Ю. В. Лопатіна, Н. р. Петрагановська та ін., індивідуалізації процесу навчання іноземної мови (ІМ) присвячено праці вчених М. А. Акопової, Н. В. Баграмової, Є. Л. Єлісеєвої, С. Ю. Ніколаєвої, В. Н. Лисковської, Т. І. Труханової та ін.; психолого-педагогічні проблеми, що пов'язані з навчанням ІМ, розглядаються, головним чином, з психолінгвістичного та лінгводидактичного поглядів: А. А. Залевська, А. А. Леонт'єв, М. К. Кабардов та ін.

Проте питання формування компетенції у французькому професійно спрямованому монологічному мовленні, зумовлене необхідністю підготовки висококваліфікованого фахівця, є недостатньо висвітленим. Залишається відкритою проблема пошуку шляхів оптимізації процесу навчання іншомовного професійного спілкування студентів технічних спеціальностей, створення методик навчання ПСММ, які б враховували індивідуальні когнітивні та психологічні особливості студентів саме технічних ВНЗ, оскільки особливості сприймання, обробки, відтворення та продукування інформації, притаманні майбутнім інженерам, накладають певний відбиток на процес оволодіння ними професійно орієнтованим монологічним мовленням.

Отже, **метою статті** є розгляд індивідуальних когнітивно-психологічних особливостей студентів технічних спеціальностей – їх домінуючих навчальних стилів, аналіз їх компонентного складу та впливу на використання майбутніми інженерами навчальних стратегій у процесі формування компетенції у французькому професійно орієнтованому монологічному мовленні.

Вченими [1; 2; 3; 5; 6; 10] встановлено ступінь та характер зв'язку успішності навчання іноземної мови з індивідуальними когнітивними та психологічними особливостями суб'єктів навчання, знання та врахування яких створюють основу для реалізації індивідуального підходу до студентів технічних спеціальностей, підвищуючи ефективність процесу навчання французької мови професійного спрямування загалом та монологічного мовлення зокрема. Завданням сучасної гуманістично-орієнтованої вищої школи є усунення когнітивного дисонансу між видом мислення студента, його навчальними стилями та технологіями навчання, які використовуються у ВНЗ. Результати аналізу вітчизняної та зарубіжної науково-методичної літератури [6; 8; 10] дали змогу визначити зв'язок домінуючих навчальних стилів, притаманних студентам технічних спеціальностей, та навчальних стратегій, які є засобом вираження їх сформованих стилів.

Під домінуючими навчальними стилями (НС) розуміємо сукупність способів і засобів студента концентруватися на новій інформації, обробляти, відтворювати та продукувати її для реалізації певного навчального завдання, які є відносно стабільними індикаторами когнітивної поведінки

суб'єктів навчання у процесі оволодіння іншомовним спілкуванням. Навчальні стилі доволі часто ототожнюються з когнітивними стилями, про що свідчать роботи науковців, присвячені цьому питанню [6, с. 9], але внаслідок аналізу компонентного складу перших доходимо висновку, що когнітивні стилі є складовими навчальних стилів, інші елементи якого є варійованими згідно з класифікаціями різних дослідників. Більшість вчених [9; 10] розглядають зв'язок когнітивного стилю як теоретичного аспекту та НС як практичного, як способів та технік застосування першого.

Головним чином, типологія НС базується на наступних аспектах: модальності сприймання інформації, каналу її надходження (візуальному, аудіальному чи кінестетичному); модальності обробки інформації (когнітивних стилях); стилі викладання, ситуаційному факторі – залежно від типу навчального завдання студент може вдаватися до прийомів, характерних для різних стилів; афективному факторі – мотивації, психологічних особливостей студентів (інтраверсія/екстраверсія). У результаті досліджень НС, більшість науковців дійшли висновку, що домінування певних когнітивних стилів є вродженим феноменом, а стилі навчання становлять поєднання вродженого та набутого, таким чином, останні можуть еволювати у процесі оволодіння іншомовним спілкуванням.

Найбільш відомою є створена Д. Колбом [7] теорія емпіричного навчання *Experiential Learning Model (ELT)*, згідно з якою шлях набуття знань полягає у процесі отримання та трансформації досвіду, та розроблений на її основі тест для визначення навчального стилю студентів вищої школи *LSI Learning Style Inventory*. Автор виділяє два діалектично пов'язаних способи сприймання інформації – конкретний досвід й абстрактну концептуалізацію та два шляхи його трансформації – рефлексивне спостереження та активне експериментування. Таким чином, вирізняючи полярні способи отримання та трансформації досвіду, які переважають у певного студента, Д. Колб виділив 2 способи сприймання (конкретний, абстрактний) та 2 способи обробки інформації (рефлексивний та активний), які у своїх комбінаціях формують 4 стилі: *дивергентний стиль* (конкретний-рефлексивний); стиль *асимілятор* (рефлексивний-абстрактний); *конвергентний* (абстрактний-динамічний); *акомодатор* (конкретний-динамічний). Внаслідок численних досліджень автор та його послідовники [7; 9] дійшли висновку щодо превалювання дивергентного стилю у студентів гуманітарного профілю, стилю акомодатора – у майбутніх менеджерів, маркетологів, бізнесменів та конвергентного й асиміляторного – у студентів технічних спеціальностей.

Групою вчених Франції був розроблений тест на визначення домінантних навчальних стилів – *ISALEM (L'Inventaire des Styles d'Apprentissage du Laboratoire d'Enseignement Multimédia)* [8] на базі вищезгаданої класифікації навчальних стилів Д. Колба та його тесту LSI

Learning Style Inventory. В основі цієї класифікації знаходяться 4 навчальні стилі: 1) інтуїтивний-рефлексивний *intuitif réflexif*, що відповідає дивергентному стилю; 2) методичний (розмірений)-рефлексивний *méthodique réflexif*, асиміляторський стиль; 3) інтуїтивний прагматик *intuitif pragmatique* акомодаторський стиль; 4) методичний (розмірений) прагматик *méthodique pragmatique* – конвергентний стиль.

Проведене нами тестування протягом 2007–2010 навчальних років 223 респондентів – студентів технічних спеціальностей третього курсу Національного технічного університету України “Київського політехнічного інституту” довели стабільне домінування конвергентного та асиміляторного стилів (методичного рефлексивного та методичного прагматичного за класифікацією французьких дослідників): 1) методичний-рефлексивний (асиміляторний стиль) – 47%; 2) методичний прагматик (конвергентний стиль) – 41%; 3) інтуїтивний-прагматик (акомодаторний стиль) – 9% (за даними тестування, респонденти цієї групи мають нечітко виражені показники цього стилю, перебуваючи головним чином на межі з методичними-прагматиками); 4) інтуїтивний рефлексивний (дивергентний стиль) – 3%.

Таким чином, спостерігається загальна тенденція (методичний рефлексивний та методичний прагматик) до домінування аналітичних НС, які характеризуються переважанням абстрактного, дедуктивного підходу у процесі сприймання, обробки навчального матеріалу, схильністю до запам'ятовування на основі диференційованості ознак, контрастивного аналізу. Студенти цієї категорії часто вдаються до буквального перекладу під час ознайомлення з текстами, концентруючись на значенні кожної лексичної одиниці, їм важко усвідомити можливість передачі однієї форми висловлювання іншою, наприклад, вираження модальності граматичними конструкціями французькою мовою та лексичними українською.

До специфіки аналітичних стратегій, типових для НС студентів технічних спеціальностей, належить обробка навчальної інформації, яка відбувається за допомогою чітких формально-логічних операцій з обмеженою кількістю дискретних одиниць різних рівнів – від диференційних ознак до речень та понадфразових єдностей внаслідок низького рівня розвитку глобального, гештальтного сприймання та обробки інформації, пред'явлених у формі усних/письмових текстів у студентів ТС [4]. Отже, в основу аналітичних стилів знаходяться домінування принципів лінгвістичного аналізу, формальної логіки, фрагментарна обробка усного/письмового повідомлення, за операцією змістовного виділення “квантів” інформації та характер її сукцесивної організації у ПСММ – предикатно-актантне структурування речень з опорою на формально-граматичні показники логічних відношень та детальна вербальна переробка на основі “предикатноцентричної” граматики.

Студенти відчувають складнощі інтонаційного оформлення монологічного висловлювання, тема-рематичного структурування повідомлення, глобального сприймання повідомлення з наступним його відтворенням.

Таким чином, у процесі навчання французькому професійно спрямованому монологічному мовленню необхідно брати до уваги індивідуальні особливості когнітивного та психологічного рівнів майбутніх фахівців технічної галузі, адаптуючи навчальні завдання на рецептивному етапі, полегшуючи сприймання інформації, та поступово вводити вправи на репродуктивному та продуктивному етапах, спрямовані на активізацію резервних можливостей студентів, аспектів стильової поведінки, нетипових для представників технічного профілю, розвиток яких сприятиме успішному навчанню французького ПСММ.

Перспективу подальшого дослідження бачимо у створенні методики навчання французькому професійно спрямованому монологічному мовленню студентів технічних спеціальностей, яка б враховувала особливості домінантних навчальних стилів майбутніх інженерів, оптимізуючи процес навчання французької мови професійного спілкування у вищих технічних навчальних закладах.

Використана література:

1. *Алмазова Н. И.* Когнитивные аспекты формирования межкультурной компетентности при обучении иностранному языку в неязыковом вузе: автореф. дис. ... докт. пед. наук / Н. И. Алмазова. – СПб., 2003. – 46 с.
2. *Баташева Т. С.* Психологические условия и механизм развития когнитивно-коммуникативных способностей студентов-филологов: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.07 / Т. С. Баташева. – Н. Новгород, 2006. – 170 с.
3. *Михайлова Н. Г.* Формирование познавательных стратегий в процессе чтения иноязычных научно-учебных текстов: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / Н. Г. Михайлова. – Тамбов., 2008. – 20 с.
4. *Седов К. Ф.* Нейропсихолінгвістика / К. Ф. Седов. – М.: Лабіринт, 2007. – 224 с.
5. *Холодная М. А.* Когнитивные стили. О природе индивидуального ума. – 2-е изд / М. А. Холодная. – СПб.: Питер, 2004. – 384 с.
6. *Cyr P.* Les stratégies d'apprentissage / P. Cyr, C. Germain. – Paris: Clé International, 1998. – 183 p.
7. *Kolb D.* The learning-style inventory: self-scoring inventory and interpretation booklet / D. Kolb. – Boston: Mass., McBer and Company, 1985. – 234 p.
8. Le questionnaire ISALEM-97 / B. Monfort, R. Cahay, J. Therer et d'autres: [Ressource électronique]: Laboratoire d'enseignement multimédia. – Liège: Université de Liège. – 1997. – Régime d'accès: http://www2.ulg.ac.be/lem/StyleApprent/StyleApprent_CG/index.htm
9. *Orly-Louis I.* Les styles d'apprentissage: des concepts aux mesures / I. Orly-Louis // L'Année Psychologique. – Vol. 95. – 1995. – P. 317-342.
10. *Papen R.* Le rôle des stratégies d'apprentissage dans le processus d'approbation d'une langue seconde / R. Papen // La Revue de l' AQEFLS, 1993. – № 14(2-3). – P. 11-26.

***БОНДАРЬ Л. В.* Психолого-педагогические предпосылки оптимизации обучения французской профессионально направленной монологической речи студентов технических специальностей.**

Статья посвящена вопросу оптимизации процесса формирования компетенции во французской профессионально ориентированной монологической речи студентов технических специальностей. Автор рассматривает степень и характер корреляции успешности обучения

монологической речи с индивидуальными когнитивно-психологическими особенностями студентов – их доминантными учебными стилями.

Ключевые слова: французский язык профессиональной направленности, монологическая речь, учебный стиль.

BONDAR L. V. Psychoeducational prerequisites of optimization of teaching French professionally oriented monologue speech to technical department students.

The article deals with the question of optimization of forming French monologue oral production competence with students of technical specialities. The author analyses the degree and character of learning efficiency of monologue speech correlation with individual cognitive and psychological peculiarities of technical department students – their learning styles.

Key words: French for Specific Purposes, monologue speech, learning style.

Безсмолий Е. Б.
Кіровоградський інститут
Міжрегіональної академії управління персоналом

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ ВИКЛАДАЧА У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО МАГІСТРА З ПРАВОЗНАВСТВА ДО ВИКЛАДАЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Педагогічна культура викладача-правознавця сприяє ефективному навчально-виховному процесу підготовки майбутніх юристів. Педагогічна культура викладача-правознавця може бути сформована в процесі магістерської підготовки. Складовими педагогічної культури є професійний такт, майстерність, гуманістична спрямованість особистості педагога, досвідченість у галузі предмета, вміння використовувати свої педагогічно-психологічні якості для позитивного впливу на учнів.

Ключові слова: педагогічна культура, юрист, магістерська підготовка, викладач.

Термін культура (лат. *cultura*) означає сукупність матеріальних і духовних цінностей, створених усіма видами діяльності людини і суспільства. Сама людина формується в процесі власної діяльності як культурно-історична істота, що засвоює мову, прилучається до традицій і цінностей, що існують у суспільстві, оволодіває властивими для конкретного суспільства і його культури прийомами і навичками діяльності [1].

Педагогічна культура є частиною загальнолюдської культури. У ній втілені духовні цінності освіти і виховання (педагогічні знання, теорії, концепції, накопичений педагогічний досвід, професійні етичні норми) та матеріальні (засоби навчання і виховання), а також способи творчої педагогічної діяльності, які слугують соціалізації особистості в конкретних історичних умовах.

Педагогічна культура викладача є системним утворенням. Її головними структурними компонентами є: педагогічні цінності, творчі способи педагогічної діяльності, досвід створення викладачем педагогічної практики з